

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben hához hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

Itt az ellenség!

Nem a muszkát értjük millió szuronyával s százezernyi kozákjaival, annak talán mi is tudnánk megfelelő erőt állítani. Sokkal számosabb, sokkal pusztítóbb erejű és sokkal alattomosabb ellenség ez, mely nem ismeri a nemzetközi jog törvényét, s minden hadüzenet nélkül lepi el határainkat végtelen pusztaságot és százmilliókra menő anyagi veszteséget okozva.

Egy kis rovar ez, alig látható, első megjelenésénél alig észrevehető. Váratlanul merül fel, ott jelenik meg, a hol legnagyobb biztosságban vélik magukat a — szőlősgazdák. Mert ez ellenség nem más, mint a filloxera s ha valaki fogalmat akar szerezni borzasztó erejéről, nézze meg a budai hegyeket, a Balaton mentét, Tokaj hegyeit, Versec gazdag vidékét s meglátja a pusztítás szomorú nyomait.

A hírlapokban az a, eddig meg nem cáfolt hír jelent meg, hogy a filloxerát Torda szőlőiben is megtalálták. A támadást nem vártuk erről az oldalról. Már az is rendkívül meglepte birtokosainkat, hogy Medgyesen és környékén, az ovatos szász nép szőlőiben felmerült. Láttuk Bázán és Balázstelkén is a sárga foltos szőlőket. Azt hittük onnan jön a csapás és most azt látjuk, hogy két tűz között vagyunk. Nagy veszedelem ez, tenni kell valamit, megérdemli a fáradságot az a nagy kincs, melyet vármegyénk bír.

Ime csak a múlt évben is, mely pedig nem tartozott a gazdag termésű évek közé, vármegyénk 7389 hold szőlő területén 61628 hectoliter bor termett. Ha csak 10 frtra tesszük a termés átlagárát, 616280 frtra rug termés értéke s ha ennek 40%-át művelési s egyéb költségekre

tudjuk be, 369.768 frt marad jövedelmül s így a szőlőhegyek átlag 3 millió forint értéket képviselnek. Nó hát három millió frt csakugyan megérdemli, hogy már akkor kezdjünk gondolkozni az óvszerekről s már akkor kezdjünk cselekedni, midőn még a szomszédban van a baj. Rettenő elgondolni, hogy mivé lesz a Hegyalja lakossága, Sárd, M-Igen, Czelná, Krakkó, Benedek, Mindszent, Csáklya és a többi község része, mely főleg a borból péázel, ha tönkreteszi határát a veszedelmes ellenség.

Rendkívüli mulasztás történt, midőn a legszigorubb eljárást nem alkalmazták már akkor, midőn Magyarországon először felmerült. A mint helyesnek bizonyult a legszigorubb zárrendszer mellett a gyanus állatok kipusztítása a marhavész alkalmával, éppen úgy kellett volna a zárrendszer, kipusztítás és erős desinfiálás alkalmazásával, tehát pár millió frt árán megmenteni Magyarországot 100 millió értékét, párhuzamosan gondoskodva a filloxerának ellentálló fajok tenyésztéséről s terjesztéséről.

Az államnak s a birtokosságuak együttes érdekét képezi a védekezés és mentés munkája, nagyon is itt az idő, hogy az érdekeltek sürgősen fogjanak hozzá, a míg nem késő. Szívesen fogadjuk e tekintetben a szakvéleményeket, s erre kérjük is az érdekelteket.

Az alsófehérmegyei régészeti, történelmi és természettudományi egyesület választmányi ülése.

Ezen fiatal, de tevékeny egyesület választmánya f. évi augusztus hó 31-én Csató J. kir. tanácsos alispán elnöklété alatt, a gy.-fehérvári városház tanácstermében rendes, ülését

tartotta. A tagok szép számmal s pontosan jelentek meg mi örvendetes buzgalomról s érdeklődésről tesz tanuságot.

A törvénykezés, közigazgatás, egyházi élet és közoktatás kiváló egyéniségei alkotják a választmányt. Korödi Péter az egyesület buzgó titkára referált az időközben történt egyeleti mozzanatokról, melyek közül fontosabbak voltak az egyeleti értesítőben megjelenendő munkák feletti megállapodás és a megkezdett ásatások folytatásának biztosítása. Az idei értesítő tudományos részét képezendő: 1. Az egyeleti ásatások továbbfolytatásáról Csorny Béla által írt ismertetés. 2. II. József Gyulafehérvárt tartozkodása 100 évvel ezelőtti című dolgozat Zlamal Ágoston főiskolai tanártól. 3. Valamely növény-tani dolgozat, melynek megírására Csató János elnököt kérte fel a választmány.

Az ásatási terület biztosítása érdekében felkérni határozták az erdélyi hadtestparancsnokságot, hogy a terület bérbe adásánál kösse ki az egyesület részére az ásatási jogot, vagy pedig adja ki azt az egyesületnek bérbe. Ávéd Jakó kezdeményezése folytán, hosszabb eszmecsere után határozatba ment felkérni a megyei törvényhatósági közgyűlést oly értelmű intézkedésre, hogy a közigazgatás az egyes községek területén felszínre kerülő régészeti vagy más tudományos érdekű leletekről lehető gyorsan értesítse az erdélyi muzeumot, a n.-enyedi Bathlen-főiskolát és az alsófehérmegyei régészeti egyesületet, hogy így a fontos tárgyak az elkallódástól megóvassanak.

Igen érdekes jelentést tett a gyűlés folyamán Képes Ferenc a verespataki Zsurka-házba beépített romai feliratos kövek megszerzéséről. A kérdéses házat közelebbről megvásárolta a nehezék alap, de Képes Ferenc kérésére a feliratos köveket az egyesület rendelkezésére bocsátotta. Az egyesület köszönettel vevén a nagyfotosságu ajándékot, felkérte Képes rendőrkapitányt, hogy az egyesület nevében a köveket vétesse ki s lehetőleg jutányosan szállítsa a gyulafehérvári muzeumba.

E kövek Képes kutatásai szerint egy szépen kifejlazott terjedelmes római bányából származnak s a tulajdonos Zsurka család valamelyik őse lakásába falaztatta azokat, részint diszül, részint, hogy a megsemmisüléstől megóvjá:

TÁRCA.

Abrudbánya és Zalatna szomorú napjai 1848 és 1849-ben.

(Folytatás.)

Ily szomorú és rémitő eseményt tapasztalni kénytelenített Zalatna bányászvárosa s annak tisztviselői, polgárai és lakosai, kik az ország, a kincstár és polgártársaik jogait, javait és vagyonát biztosítani és védni igyekeztek, mitsem tudva arról, hogy a főhadi kormányzó az okt. 4-iki manifestum erejénél fogva feljogosítva érzé magát (mint azt hirteltették) anélkül, hogy az Erdélyben létező törvényes végrehajtó hatalmat, a főkormányzóságot előre értesítette és az beleegyezett volna. Erdélyt is egy okt. 18-ról napolt proklamatiója szerint hadi állapotba helyeztetni s a kormány gyeplőit kezébe ragadni, több okoknál fogva s így 17. s 18-ika körül szinte az egész országban elindula az egész oláhság a nemességét lefégyverezni (a mint némely magyar által állított) és ha kell legyilkolni; és a magyarokat kiirtani, ez utóbbira nézve sem ilyen parancsokat, rendeleteket előmutatni nem tudván s midőn a szenvedélyeket istentelenségre szabadtították, akkor árulók valának a felség nevére és személye ellen, annak nevével vakmerősködővén takarózni. Ezen tervek a titkos szövöttezők tanácskozássáknak; (mely inkább babiloni zavar, mint tanácskozás vala) határozata volt, mitsem hallgatván egyik értelmesebb szövöttező megfontolt tanácsadására, ki a gyülekezetnek ezen szavakat mondá: „A magyar engedékenyebb, mint önök, mi tagadás uraim, hódított nép valánk, a romaiak alatt rab zolgák, a magyarok uralma alatt hadi foglyok. Ama sötét századok szellemében mit tett a magyar nem-

zetiségünk leolésére? Semmit uraim, azon nyalven beszélünk most is, melyen őseink szoltak, sőt kiművelődünk; ruházatunk ugyanaz, melyet elődeink viseltek s önök mégis azt akarják a néppel elhitetni, hogy a magyar, ki 800 éven túl nem bántotta nemzeti szellemüket és szokásainkat s a ki legujabban Magyarhon szabad polgáraivá keresztelt fel, esküdt ellenségünk!!

1848-ik év okt. hó 23-án és főleg 24-én meggyilkolt zalatnai szerencsétlenek névsora.

A) Az erdélyi cs. kir. bányatörvényesektől:

1. Császár Zsigmond bányászati tanácsos és bányabíró, 2. Bartha Gyula ülnök, 3. Debreczeni Ferenc ülnök, 4. Imbreh Miklós titkár, 5. Dihanich Manó őrnök, 6. Pál Imreh gyakornok, 7. Illés János szolga (gornik), 8. Sáfár Dani szolga (gornik).

B) A cs. kir. bánya, kohó, erdő és uradalmi igazgatóságtól.

9. Nemegyei János tanácsos és administrator, 10. Ujvári Ádám udvarbíró és ülnök, 11. Frenzl Ferenc mérnök és ülnök, 12. Demény János fiskális és ülnök, 13. Horváth fiskális-segéd, 14. Horvátovcis József iktató, 15. Sebes László első próba-mester, 16. Freinfels Adolf másod vagy ellenpróbamester, 17. Reibold Antal kohómester, 18. Michalovits kohászati próbamester, 19. Messzenfeld Ferenc erdőparancsnok, 20. Barabás erdőparancsnoki ellenőr, 21. Téglási Áron erdősz, 22. Roth építészeti mérnök, 23. Wülhelm Alajos szertárnok, 24. Autos György uradalmi ispán, 25. Fúzi Ferenc iktató, 26. Barton pénztárnoki őrnök, 27. Musnyai olvasztó-mester, 28. id. Farkas László nyugalmazott ispán, 29. id. Árkosi Lajos erdőparancsnok, 30. Droszdovszki István helység jegyzője, 31. Baki bányászati gyakornok, 32. Kozma erdőszeti gyakornok, 33. Ambrus erdőszeti gyakornok, 34.

ifj. Farkas László pénztári díjas őrnök, 35. Huber Gyula pénztári díjas őrnök, 36. Fori uradalmi őrnök, 37. ifj. Füllenbaum Antal, 38. Leukei gyakornok, 39. Schláfkovits Károly gyakornok, 40. Adorján díjas őrnök, 41. Császár György bányászati gyakornok, László Pista jurassor.

C) Papok és tanítók.

43. Román róm. kath. lelkész és tanító, 44. Salánki ev. ref. lelkész, 45. Szántó ev. ref. tanító.

D) Kisebbszolgálatban levő egyének.

46. Binder kömüves pallér, 47. Will Mihály lovaskerülő 48. Ekkárd János lovaskerülő, 49. Weizer József próbatörő, 50. Weizer Johan próbatörő, 51. Faub Ferenc próbatörő, 52. Faub Franci próbatörő, 53. Schveller Toni a kohászattól, 54. Szima János hajdu, 55. Stuchli Fraz, 56. Stuchli Jákob a kohászattól.

E) Tanulók.

57. Horvátovcis József, 58. Urbán Eduárd, 59. Árkosi Pisti, 60. Füllenbaum Ottó, 61. Simonka Pisti, 62. Simonka Simon, 63. Simonka Gusztó, 64. Simonka Péter (Simon Th. Lukás fia), 65. Nemegyei Sándor fia Csorotésdról.

F) Gyógyszerárosok.

66. Eizmann József, 67. Káin György.

G) Főbányagazdák.

68. Simon Theodor Lukás, 79. Schláfkovits István, 70. Guzman bányagazgatói segéd.

H) Kereskedők.

71. Kátrovits Antal, 72. id. Kátrovits Jakab, 73. ifj. Kátrovits Jakab, 74. Kátrovits Mánok, 75. Kátrovits Dávid, 76. Maeszkási Miklós, 77. Zachariás Kristof, 78. Bólesug Kristof.

I) Polgárok.

79. Kolozsvári József, 80. Zborai Miklós bánya-

Ezek a gyarapodó muzeumnak díszére fognak válni, s vonzerejét tetemesen emelendik. A három óráig tartott, mindvégig érdekes ülés után a tagok testületileg magtekinítették Csorny Béla muzeumőr felhívására a szobában elhelyezett gyűjteményeket, melyekkel a hölgyek, kiket a székesegyházi drága ékkövek, aranyedények s más szép és használható drágaságok megismerése bizonyos tekintetben elkényeztetett, nagyon röviden végeztek s ugye-
 okoskodván, hogy ilyen hőségben nem sok értelme van egy még kitudja mikor bedőlt s egyáltalán használhatatlan római micsoda fürdő faláról lekaptat szines vakolat-törődök megbámulásának: ott hagyta a lyukas oldalú s letört fülű bögréket, a megvakult, dísztelen üvegkanesókat, s azokat a bolond, nagy téglákat s jól megfűrdött a most is létező s tényleg nagyon jól berendezett gy.-fehértvári uszodában. S ki tagadhatná, hogy ezen nő álláspont mellett is erős érveket lehet felhozni. Nem így a tudományozomjassabb férfiak. Ezek nagy figyelemmel hallgatták Csorny muzeumőrnek, e vasszorgalmu autodidaciának tudományos fejtegetéseit s illedelmes áhitattal bámultak meg minden megbámulni valót s igyekeztek alaposan megérteni az előadónak saját találmányu pacsmagolási eljárását.

Azt kérde meg nyájas olvasó, hogy mi a manó az a pacsmagolás? Nem csoda, ha nem tudod, mikor én is, a ki különben már nagyon sok különös szót hallottam életemben, csak most késő vénségemre találkozom vele először. Tud meg tehát, hogy pacsmagolni annyit tesz mint megáztatott papírral lenyomatot venni a téglabélyegéről. Ha ilyen formán egyenlő számot irsz minden téglára s annak akár a zsebedben hordozható lenyomatára ugy rendben tarthatod tégláidat, t. i. a rómaiakat és bélyegeseket, ha birsz ilyenekkel, mint akár Fehérdi barátunk az ő sok aktáját.

De végzem, mert a szedőgyerek aztmondja: elég! végzem pedig azzal az ohajtással, hogy adjon az égin minden boldogulni-vágyó egyetlen oly lelkes tagokat s buzgó intézőket, mint a milyennekkel ez egylet jelenleg díszeskedhetik.

(a+b)

TANÜGY.

(Végo)

Igen érdemes végig tekinteni a pályázatra a f. évben kitűzött kérdéseken. Az bizonyos, hogy magasabb képzettséget igénylő pályakérdések csak ott tűzhetők ki, a hol a tananyag előadása kellő terjedelemben és alapos-
 sággal történik s azonkívül a pályázók magániszorgalma gazdag anyagra talál a jól berendezett könyvtárakban s más segédforrásokban. Mennél szélesebb körű képzettséget igénylő pályakérdést tűzhet ki valamely tanintézet s mennél többen pályáznak reá, még pedig nem csupán a pénzbeli jutalomért, annál tekintélyesebbé válik az illető intézet a tanügyi téren s annál inkább vonzza hírével a nemesebb ambícióktól sarkalt tanulókat azon tanárok hallgatására, kik tantárgyaikban fényes sikereket érnek el.

gondnok, 81. Szponár muzsika-mester, 82. Poloni, 83. Remetei, 84. Rab Józsi, 85. Pukel Pisti, 86. Floznik Antal, 87. id. Binder kalapos, 88. ifj. Bindar kalapos, 89. Maksai Dani, 90. Knobláuh Antal, 91. Regius Sámuel, 92. Vilmos postalevél kiadó, 93. id. Szarvas, 94. ifj. Szarvas, 95. ifj. Szarvas fia, 96. Bartalits János, 97. Bartalits József, 98. Erdélyi Mihály, 99. Plésch Toni egyházi, 100. Rámb asztalos, 101. Kászoni Ferenc szabó, 102. Barta Ferenc, 103. Tőke Samu, 104. Tőke Gyuri, 105. Tőke István, 106. Szöllősi István, 107. Bakó Károly, 108. Bakó István, 109. Bakó Jani, 110. Simon Antal, 111. Székely Fesenc, 112. Maksai Péter, 113. Szabó József, 114. Opitz János, 115. Nagy István, 116. Marusi János, 117. Marusi Elek, 118. Némethi Sauu, 119. Asztalos Ádám, 120. Kovács János, 121. Herman Franc, 122. Teniszláv János, 123. Treger Józsi, 124. Treger Franc, 125. Farkas Károly, 126. Gyöngyösi István, 127. Gyöngyösi János, 128. Szalkai István, 129. Kaba Józsi, 130. Halter Józsi, 131. Székely Lajos, 132. Olajos Károly, 133. Olajos Miklós, 134. ifj. Kristóf Lázár, 135. Looec Anton, 136. Illyés István, 137. Prunner András, 138. Kovács Józsi, 139. Toth Károly, 140. Fillenbaum Dicei, 141. Csiki Antal, 142. Csiki István, 143. Janko Janos, 144. Janko Józsi, 145. Karácson József, 146. Antal a kovács, 147. Kosztinás György, 148. Lugas Marlon, 149. Motou Antal, 150. Molnár Peri, 151. Molnár Józsi, 152. Ravasz György, 153. Schandel Stephan, 154. Reiter Szepi, 155. Repege és 2. fia, 156. Batori Ferenc, 157. Gáspi József, 158. Gáspi Johann, 159. Imreh a szabó, 160. Kojki Ferenc, 161. Szentés Mihály, 162. Kőrösi Ferenc.

K) Asszonyok és leányok.

163. Császárnó, 164. Pechernó, 165. Deczaninó, 166. Frenndló, 167. Frenndl Tilda, 168. Urbánó. 169. Fillenbaum Antalnó, 170. Leo Ferencznó, 171. Freunfels Adolfnó, 172. Téglási Áronnó, 173. Hollonó, 174. Hollo

Igy van ez Németország egyetemein, a hol egy-egy kis városba özőnlük a fiatalság mátr országokból is és így volt 1848. előtt Enyeden, sőt a 60-as években is az ifjuság nagy tömege gyűlt össze s érdekes versenyek voltak minden téren. A folyó tanév pályakérdései kétségtelenül megfelelők az intézet tekintélyének, — de a pályázók száma aránytalanul csekély. Az eredményes buzditásnak jobb módját kellene találni, mert az 1763 frt 14 krt és 21 drb. arany már magában is megérdemli, hogy a jutalom magasabb erkölcsi érzetét is felkeltő siker reményében nagyobb figyelemben részesítse az ifjuság.

Az anyagi segélyezés mérvét tekintve, aligha van intézet, mely oly bőkezű volna, mint a Bethlen-főiskola. Pénzben 2610 frt 84 kr, cipóban 3042 frt 02 kr. A theologus convictusára 2416 frt 89 kr, a gimnasiumi és elemi tanulók köztjára 937 frt 31 kr, tanítóképezdei convictusra 1248 frt 72 kr, kórházi ápolásra 949 frt 99 kr; uszoda használatra 200 frt adatott ki. A collegium belső háztartása 4877 frt 39 krba került.

A theológián 8 tanár, a gymnasiumban 14 tanár, a tanítóképezdében 8 tanár és tanító, a gyakorló és elemi iskolában 11 tanító működött. Az egész tanítótestület 15 rendes, 3 helyettes 5 segédtanár, 3 szaktanító, 4 ideleenes köztanító képezte. A theológián 50, a gymnasiumban 336, a tanítóképezdében 35, az elemi iskolában 280 összesen 701 tanuló volt.

VEGYES HIREK.

— **Pulszky Ferencz**, hazánk érdemes tudósa, folyó hó 20-án, a reggeli gyors vonattal városunkban fog érkezni, mely alkalomból délután 4 órakor felolvasást tart, a Bethlen-főtanoda dísztermében a szegény tanulókat segélyező egylet javára. A műsort jelző meghívók szétküldés előtt, e helyen is felhívjuk a mélyen tisztelt közönség figyelmét, hogy ezen jótehetségű előadásra minél számosabban jelenyen meg.

— **A Bethlen kollégium ünnepélyes megnyitása** folyó hó 3-án d. e. 10 órakor tartatott meg a kollégium dísztermében. Egybegyűltek ismét az Ur szőlőjének munkásai, egybe sereglettek ismét a tanyitványok, hogy a „pihenésre rendelt órák után, ujult erővel haladjanak az uton, mely nemes és nagy célok megvalósítására vezet. Délután 3 órakor suberibáltak az I. éves theol. a VII. gimn. növendékei és a III. éves képezdészek, mintegy 30-an. A remény, melyet az új iskolai évhez fűznek tanárok tanítványok szőlők. adja az ég hogy teljesüljenek. A nemes elhatározás, mely nem mérlegeli a lehetőségek szűkös mértékét, a mely a képeséget magasra fokozza: ne lankadjon.

— **Lelkészképzési vizsgák.** A Bethlen-főiskola theol. akadémiáján a folyó évi augusztus 30 és 31-én tartott lelkészképzési vizsgán összesen 9 lelkészjelölt jelentkezett. A vizsgáló bizottság tagjai voltak ft. Szász Domokos püspök elnökléte alatt nt. Hegedűs Lajos esperes, Sándor János e. megyei jegyző és a theol.

akadémia tanárkara. A vizgára jelentkezett ifjak nagy része négy évi kitaró munkának és megfeszített szorgalomnak adta fényes tanujelét. A nagyobb rész ugyan is — számszerint 5 kitűnő eredménnyel állotta ki a szigorlatot: u. m. Molnár Lőrincz, Ignác s László, Tárkányi György, Trozner Lajos és Kovács Lajos, három pedig, Kis Lajos, Soly mosi Károly és Kolunbán Ferencz jó érdem fokozatot nyertek, végül egy Szász Károly, ki két év előtt végzett és betegség miatt eddig nem vizgázhatott, elégséges osztályzatot nyert. A főt. Püspök örömmel jelezte a felmutatott szép eredményt atyailag biztatván őket, hogy haladjanak ez irányban állandólag tovább.

— **A központi választmány** az 1892. évben érvényes országgyűlési képviselő választók névjegyéke ügyében f. hó 7-én gyűlést tart.

— **Eljegyzés.** E hó 1-én Szabó Árpád, Lévi Áron kedves leányát eljegyezte.

— **Hangverseny.** Csütörtökön, e hó 3-án érdekes hangverseny színtere volt a nemzeti szaloda nagy terme. Recht Sándor, Metz Albert, Riedl Nándor budapesti m. kir. operaházi tagok és Recht Gyula urak vonós négyes részben az Emke javára jótékonyéllu hangversenyt rendeztek. Sajnosan kell fölemlítenem, hogy városunk különben műpártoló közönsége a zeneművészet magasabb és finomabb műfaja iránt nem mutat elegendő jó indulatot és fogékonyságot; tanuskodik e mellett az a kongó üres ház, a mely végig hallgatta ama négy fiatal zeneművész finom játékát. Örüljenek azaz talán örülnek azok, kik jelen voltak, de viszont sajnálják azok, kik jelen nem voltak, magukat egy ritka műélvezettől fosztva meg. Nem akarom a műsor egyes pontjait buoer késsém alá venni, csak röviden kívánom megjegyezni, hogy Recht Sándor ur kitűnő hegedűsnek bizonyult, ki Mendelsohn Emoll vonós négyességben az első hegedűt finom előadásban mutatta be. Huber magyar ábrándját (lehelutt a rezgő nyárfa) is melegen, érzéssel játszotta el, a melyre még egy magyar ábrándot kellett rá pótolni. Elismerést érdemel Recht Gyula ur is, ki Szuk: „Bánkban“ gordonka versenyt győzőnően eljátszta. A Huber féle „Szózat-vonós négyes“ is jó hatást ért el és a második hegedűt valamint a viola is kitűnő kezekbe volt, a mi az össz játékot nagyon elősegítette és kitűnővé tette. Vajha még sokszor jutna a finomabb zenét kedvellő közönség ilyen műélvezethez!

— **A n.enyedi országos feyház kiépítésére** f. hó 10-én lesz az árlejtés. Az építkezés nagyszabásu lesz, mert épülni fog egy 3 emeletes 312 cellából, lelkészi és tanító szobából álló épület, 145,000 frt. költséggel, egy vilamfejto gépház és 8 munka terem 24,000 frt. költséggel (ez házilag most épül); továbbá irodák, raktárak és 8 fegyőr lakás 12,000 frttal, s a piacférré nézőleg egy emeletes igazgatósági lak 25,000 frt. költséggel. A fűtés forró vízzel a világítás villanással fog eszközöltetni. A kiépítés után 6—700 fegyenc számára lesz alkalmas helyiség s Mecsér József igazgató kiváló buzgalommal törekszik oly módon foglalkoztatni, hogy a városi iparosoknak ne legyen alapos okuk panaszkodni.

— **Hová jut el a Mannlicher golyó?** A csombordi határon levő erdőben tartottak biztonság okáért cél-lővézetet honvédeink, hol egy elég magas hagy oldal szolgáljibiztosítóul a messze hordó fegyverek golyói ellen. És ime egy jó acélgolyó csatolása mellett jelentés érkezik M. Csesztve községből, tehát a jó messze levő harmadik, faluból, hogy a prof. Mikes Árpád juhai közül egyet a magas hegyen tulrepült golyók egyike megölt, egy földes gazda pedig az udvarán talált egy golyót, oly rendkívüli távolság ez, mire jövőre szintén kénytelenek lesznek tekintettel lenni, megjegyezve, hogy a hely a leggondosabb körültekintéssel volt megválasztva, de az ármányos puska tul tett a számításán.

— **A zalathnai önkéntes tűzoltó egylet** saját pénztára javára f. év augusztus hó 9 én zártkörű, nyári táncvigalmat rendezett. Bár a szüntelen változó időjárás sokban befolyásolta egy fényesnek remélt anyagi siker elérését s a korán beállott esti hős idő szerfölött megrövidítette a táncra perdült fiatalság mulatási záróráját: vég eredményben a multság lefolyása ugy a mulatokra, mint az egyletre sikerültnek mondható. Bevételzetet összesen 122 frt 70 kr. kiadás összesen 42 frt 30 kr. tisztajövedelem 80 frt 40 kr. — Földűfizettek: Lukács László orsz. gyűlési. képviselő 8 frt 90 kr, dr. Szontag A. 2 frt, Nagy Károly 2 frt, Kristof es. és kir. százados 1 frt 50 kr, Ribós Emár főhadnagy 1 frt 50 kr, Máray L. Kolozsvár 1 frt 50 kr, Albiny Gy. 1 frt 50 kr, Kupás 1 frt 50 kr, Molnár K. 1 frt 50 kr, Montány Gy. 1 frt, Angyal J. 1 frt, Heszky J. 1 frt, Özv. Adorjáné 1 frt, Tréger L. 1 frt, Dievald 1 frt. Ezenkívül 50 frt. fizettek felül: Huszár L. Novák N., Kiss Ferencz., Negrini J., Bálaga G., Károly Simon, Schneider János, Csiki J., Lukács M., Oalberg G., Dudás K., Szócs P., Trothán., özv. Lukács Jánosné, Pop Arisztid, Poseh Albert, Lederer J., Imreh K., Bodó J. Fogadják adományaikért nemes lelki pártolóink e helyütt s hálás köszönetünket a parancsnokság.

Maria, 175. Koncznó*, 176. Árkosi Fáni, 177. Dihanichnó, 178. Dihanich Toni, 179. Dihanich Néti és 1. leánya, 180. Simonkanó, 181. Herencsni Lizi*, 182. Kompod Antonia, 183. Kompod Lizi, 184. Hirt Ludvignó és 1. fia, 185. Gyöngyösi Józsefnó és 2. fia, 186. Gáspinó, 187. Bank Józsefnó, 188. Büttosinó, 189. Molnár Lizi, 190. Rembnó, 191. Szima Jánosnó*, 192. Katrovits Jakabnó.

* * *

Kivonat.

1. Tisztek és tisztirangban lévők elestek, 40.
2. Papok kettő, és egy tanító (rektor), . . . 3.
3. Kissebb szolgálatban lévő egyének, . . . 13.
4. Tanulók, ... 9.
5. Gyógyszertárosok, ... 2.
6. Főbányagazdák . . . . . 3.
7. Kereskedők, ... 8.
8. Polgárok (ösmaratesebbek), ... 84.
9. Asszonyok és leányok, ... 30.

Összesen 192.

Megjegyzés: Zalathnáról mintegy 800—1000 lélekből álló néptömeg vonult ki, ezen összegből alig ha mintegy 100—150. a fegyverek letétele után menedék helyet kerestek az erdőben; s szemmel látott jelenlevők, és történetesen megmenekültek, magyarok, németek és oláhok, a Preszákán el vesztett szerencsétlenek számát hat—hét száznak mondják, ide nem számítva az erdőben és a városban meg öletetteket.

Le égtek kir. szállások, és kezelési épületek, 43.

Helybéli polgárok és lakosok házai pedig, 143.

A *gal jegyzettek beteges állapotban lakásaikban el égtek. (Folyt. következik.)

A I
Szé
dalkör T
hosszu s
n-enyedi
De
A
csoportok
szándékok
majd Gye
érkeztek
zeneegylet
tot. A n-
dalköre ne
vözölto.
Puskás Jé
a szivélye
dalköre elé
előtti térsé
rosba a ké
a n-nyede
alatt. Maj
köre zászló
A m
elszálásolá
kör az ev.
egy „Foh
Este
geti táncb
nosan feld
zeneegylet
mulattata
A k
gás külön
gyek sem
A ro
gönye felg
ros dalkör
a „Verbu
gördült fe
melynek
Borsai S
tapssal fog
hangzott a
férfikar me
„Népdal“
pontot Szak
„Gyáva“ c
ötödik pont
rág és szer
vetet s egy
pont a szin
után táncra
tig, megjeg
énekdarabó
Nem
neveit, kik
Borsai Sam
és Mátyás J
Végül
letnek egy
karnak, de
kert mutató
elhagyjuk d
ellenségekrő
Egy o
Sohase
gaszt ajánlo
bibliából eg
tan kitört.
„Van
lesújtó tekin
mosnivalója,
ginek, kit
valakinek ol
lakásába s n
Ezek o
annyira felfo
dultam s odá
A lélek
tett méltóság
élesztése fog
ban próbálko
Egy re
fogok írni a
nek, mikor e
tulbecsülő faj
hamarosan d
időmbe és f

A n.-enyedi iparos dalkör Tordán.

Szép sikert és elismerést aratott a n.-enyedi iparos dalkör Tordán aug. 23-án. Oly sikert, melyet évek hossza során is megemlegetnek úgy a tordaiak, mint a n.-enyedi dalkör tagjai.

De hadd kezdjem előlről:

A dalkör tagjai 23-án, vasárnap kora reggel apró csoportokban vonultak ki a vasuti állomáshoz a résztvenni szándékozó vendégekkel együtt. A vonaton elhelyezkedve majd Gyéresen átszállva a tordai vonatra. 9 óra tájban érkeztek meg a tordai vasuti állomáshoz, hol a városi zeneegylet a Rákoczi-indulással fogadta a berobogó vonatot. A n.-enyedi dalkör tagjait a tordai iparos ifj. egylet dalköre nevében Toth Ferenc titkár szép beszéddel üdvözölte, mire a nagyenyedi iparos dalkör részéről ifj. Puskás József válaszolt, meghatott hangon köszönte meg a szívélyes, rokonszenvű fogadtatást. Ezután az iparos dalkör elénekelt a „Jeligé“-t s kivonult a pályaudvar-előtti térségre, hol a nők kocsiára ültek. A bevonulás a városba a következőleg történt: Elöl a városi zenekar, utána a n.-enyedi iparos dalkör egy óriási nemzeti szín zászló alatt. Majd a tordai iparos ifj. önk. és betegs. egylet dalköre zászlója alatt, s végül a nők kocsiáin.

A menet az iparos egylet helyiségbe vonult, hol az elszállásolás történt, s fél 11 órakor a n.-enyedi iparos dalkör az ev. ref. templomba vonult, s az Istenhitelzet alatt egy „Fohászt“ énekelt.

Este 7 órakor az egyleti helyiségből a dalkör a ligeti táncbirtokba vonult, melyet a rendezőség igen csinosan felszített. Míg a közönség begyűlt, a tordai városi zeneegylet a táncbirtok előtt válogatott zenedarabokkal mulattatta a közönséget.

A közönség zsúfoltság megtöltötte a helyiséget. A tolongás különösen a színpad előtt oly nagy volt, hogy a hölgyek sem kaptak ülőhelyet.

A roppant hőségben végre 8 órakor a színpad függőnye felgördült s az alig egy hónapja alakult tordai iparos dalkör elénekelt a „Szózat“-ot. A második pont volt a „Verbunkusok indulója“. A midőn a függöny másodszer gördült fel, rágyújtott a n.-enyedi dalkör a „Jeligé“-re, melynek szövegét V. Á. R. Ferencz gimn. tanár s dallamát Borsai Samu a dalkör karnagya írta. A közönség élénk tapsal fogadta a csinos dallamu éneket, mire aztán felhangzott a „Verbunkusok indulója“, melyet a vegyes és férfiak meglepő sikerrel adta elő; a harmadik pont a „Népdal“ volt, melyet a vegyes-kar énekelt el, a negyedik pontot Szabó Jenő kitűnő szavalló töltötte be, elszavalva a „Gyáva“ c. költemény miérsi sűrű tapsokat aratott, az ötödik pont a „Késérü bordal“ a hatodik pont „Dal, virág és szerelem“ című énekeket, miket sűrű tapsvihar követet s egyezőval az énekdarabokat megújrazták, a hetedik pont a szindarab volt, mi nagyon jól sikerült. A szindarab után táncra perdült a fiatalok s tartott kisvilágos kivirad-tig, megjegyzem a táncszünetek alatt a dalkörök válogatott énekdarabokkal mulattatták a közönséget.

Nem mulaszthatom el felemlíteni azon derék férfiak neveit, kik a hangverseny fényes sikerét előmozdították: Borsai Samu a dalkör karnagya, Tökés Imre dalköri elnök és Mátyás Lajos dalköri pénztárnok.

Végül pedig csak annyit jegyzek meg, hogy az egyletnek egy pár tisztviselője nagy ellensége a vegyes dalkörnek, de mi okból? talán azért, hogy többször szép sikert mutatott és az egyletnek dicsőségét szerezte meg, most elhagyjuk de idővel szólni fogunk a vegyes dalkörrel és az ellenségekről.

Egy jelenvolt.

CSARNOK.

Egy dicsvágyó hölgy élményei.

— Angolból. —
(Vége.)

Sohasem feledem el mint fogadt, midőn lelki vigaszt ajánlottam neki, mikor pedig ajánlkoztam, hogy a bibliából egy fejezetet olvassak fel, méltatlankodása nyíltan kitört.

„Van is neki ideje aféle ostobaságra hallgatni“ szölt lesújtó tekintetével veje értekezéseimre s mikor annyi a mosnivalója, porontyaira kell ügyelnie s főznie kell az öreginek, kit izre haza vár ebédre. Nem érti, hogy lehet valakinek olyan kevés belátása, hogy betolakodják a más lakásába s mindenbe beleücsöskölni órák stb. stb.

Ezek csak az enyhébb megjegyzések voltak, mert annyira felfortyant s úgy letarantott, hogy sarkon fordultam s odább álltam.

A lélekmentéssel felhagytam teljesen. Jó ideig sértett méltóságom kigyógyulása s megcibált önérzetem felélesztése foglalt el, azután elhatároztam, hogy más irányban próbálkozom.

Egy reggel egyszerű eszmével ébredtem fel. Cikket fogok írni a „férfiak“-ról s már előre örültem az élvezetnek, mikor ezt a rettenetesen óhított s magát nagyon is tulbecsülő fajzatot végkép lefogom sújtani. Felkeltem s hamarosan dologhoz láttam. Ez a cikk igaz, hogy sok időmbe és fejtörésembe került, de mikor készen volt

igazán ragyogott az elmésségtől. Beküldtem egy elsőrendű lap szerkesztőjéhez s szívszorogva vártam a hatást.

Végre megjött „köszönjük, de nem használhatjuk“ s valamivel alább az ostoba szerkesztőnek két plajbász-szal irt bíráló észrevételei. Iránta való figyelemből nem idézem, de mindig a lesz a hitem, hogy féltékenységből tette, látva, hogy egy hölgy oly szépen, igazán, s velősen ír s annyira igaz értéke szerint tudja becsülni azt az utálos férfi-nemet.

Ezután festéssel igyekeztem dicsőséget aratni, oly mesterművel, mely mint szeretém hinni, vagyonhoz és hírnévhez juttat s lefozi az egész művész világot. Mint nőhöz illik a kópkeretet vásároltam meg először, egy egyszerű tündöklő keretet, mely felkelte a nézők figyelmét, ha valahogy festményem nem eléggé tűnik fel.

Mennyit álmodoztam művem mellett! Mily vasszor-galommal mázoltam óráról-órára, napról-napra, míg teljes megelégedésemre befejeztem műremekemet. Meghívtam családódomnak minden egyes tagját bizalmas szemlére, mielőtt elküldeném a műcsarnokba.

Tengert ábrázolt s nyugalmas egyszerűsége képezte legnagyobb vonzerójét. A hullámok lomhán törölődtek egymás fölé s végül megtörték a sziklás parton, míg pelyhes felhővel a lágy kék ég visszaverődött a pihenő tenger mélyébe.

Midőn beküldtem, csak töprengő bánattal tudtam megvárni tőle, hisz azt hittem, hogy soha többé vissza nem kapom. Bizonyára rögtön lefoglaják, nem tekintve a magas árt, melyet érte megszámtam. Azonban ok nélkül nyugtalankodtam.

Csak rövid időre távozott. Mesterművemot visszalökték! Mily illetéktelen és hájféjú zseviványokból telhetett ki a gyönyörű akasztó-bizottság! Nem sajnáltam volna felakasztani valamennyit elődöstől együtt.

Mérgemben vidékre küldtem drága portékámat egy öreg nagynénire.

Néhány hó múlva nagyünnem látogatására mentem s midőn festményem felől kérdezősködtem, azt felelte menjek s nézzem meg a diszhelyen, a zongora felett a diszteremben, melyet csak a legnagyobb ünnepélyek alkalmával használtak, rendesen pedig minden levolt takarva benn szürke takaróval s ócska hirdalokkal. Félre huztam a nehéz függőnyt s engedtem beözönlöni a szobába s drága képemre a tündöklő nap fényét. Oh iszonyat! a függöny kisurrant kezemből s én felájultan zuhantam egy székbe. Nagynémem fordítva függesztette fel képemet; a fodros hullámok derülten himbálództak felül, az ég pedig tornyosuló felhővel a föl került. Drága jó öreg nénem a val mentegetődött, „hogy ő bizony sehogysem tudott rájönni, hogy képem mit ábrázol, kérdezni pedig átalotta, nehogy sértésnek vegyem. Nem igen ért ő a művészet-hez.“ Nő, azt elhiszem, hogy nem ért.

Jó idő telt bele, mig e csapást kihevertem s aztán felcsaptam vig opera-szerzőnek. A lehető tárgyak közül „Hamlet“-et szemeltem ki vig operának. A komor dán- nek egyik töprengő magánjelenete friss ütemű zenére téve jeles szerzemény volt, bár nagy kamasz öcsém mindig azt hajította, hogy az egész bozsszantóan selejtes tánczene.

Ez a dalmű sehohsem került színre. Hogy miért? máig sem értem. Ebben a szakmában nagy az irigység s a benfentesek vonakodtak a jövővényt teremtő szellemnek elismerni.

Végre beleunva a sok visszautasításba, melyben kéz- iratotam az összes londoni színpadok vezetői részesítették. Megpróbálkoztam a költészettel.

Azt hiszem, hogy alig lesz oly szerkesztő Nagy- Britanniában, kinek papirkosarát egy-egy költeményemmel ne gazdagítottam volna.

Végző kísérletül arra határoztam magam, hogy szak- szerű betegápoló leszek. Egy orvos, házunknak barátja kieszközölte, hogy egyik fővárosi kórházhoz próbakép fel- vettem, de a sok elszomorító látvány engem is beteggé tett s mikor egyszer egy sötét folyosón egy növendék orvos (ki hozzá még vereshaju is volt) megölelt s nem törődve vonakodással s ütlegeimmel, össze-vissza cso- kolt; arra a meggyőződésre jutottam, hogy nekem nincs hivatásom a betegápoláshoz.

Elcsüggedve felhagytam ezzel is s nagy bosszág- gomban férjhez mentem. Igent mondtam az első férfinak, ki megkért, s a többi nők módjára hétköznapi guzslódó életmódra szántam magam. Fényes álmaim szegyenletes kudarcraal végződtek, de bármily különös, be kell valla- nom, hogy megelégedett vagyok s teljesen boldognak ér- zem magam s oly nagyon s minden egyebet kizárólag érdeklődöm a kicsikék és az otthon iránt, mint nőársaim akármelyike.

Híába, ilyen a nő!

(a+b)

A szabadságharc kiáltványaiból.

A szabadságharci-émlékek kiállításának gazdag ok- mánytarából közöljük az alábbi proclamatiókat, melyek a muszka invasió hírének hatása alatt keletkeztek.

Az első kiáltvány következőleg hangzik:

Szabadságunkat veszély fenyegeti!

Egy szó hangzik most hazánk béreim-völgyein ke- resztül, egy hang rezg minden honfi, minden honleány ajkán, egy hang tölti be a levegőt, a sziveket: „Jönek a barbárok!“

S hangzik hatalmasan, szivrenditve, miként hang- zott Attica térein, midőn először taposta a perzsa zsar- nok teugernyi serege; miként hangzott Róma halmain, midőn a vad gallok féktelen árja minden gátot törni, minden ellenállást nevetni látszott; miként hangzott Hel- vézia béreim, midőn merész Károly fény és dicsőség- uszó lovagserege tiporni jött a világ legcsendesebb népé- nek ártatlan szabadságát; miként hangzott Anglia part- jaira, midőn a spanyol „meggyőzhetlen armáda“ vitorlát a tengerszínét halottlepelként borították.

Nem félelem, nem kétségbeesség hangja az, nem kell annak lenni, nem lehet az. A magyar nemzet, melynek védői egész Europa bámulására keleten és nyugaton, éj- szakon és délen lobogtatták szabadság és győzelem zászlóit, bizhatik erejében, ügye szentségében, fiai bátorságában; ki annyi ellent ledöntött nem félhet egy új ellenségétől; ki annyi viharral dacolt, nem lehet gyáva.

Min tört meg perzsa világ úr tengernyi zsoldos- hada? min a dühös gallok féktelen árja? min a merész burgundi vasserege s büszkesége? min a meggyőzhetlen armáda árboerdejé? — Egy nép elszántságán.

Ily nagy elszántság hangja renjen hazánk béreim, hangozzék minden ajkon, rezgje át a szívek hurjait!

Midőn a nagy Napnak villága hanyatlott, a perzsa cár 30000 zsoldosa egy maroknyi polgárhad előtt minden szélnek futott; a gallok sáskaserege arany helyett vassal fogadtatván, szét volt tiporva; a svájci nép mellei utai törték a szabadságnak, s a büszke fejedelem és büszke lovagjai vérben fetrengtek; a szabadság vitorlái lobogtak, szabadság szeme fut — s a meggyőzhetlen armáda vesztve volt. Győzni, vagy halni — ez a szabad népek jeliséje, a győzelem varázsszava.

Nézünk saját multunkra! Nem a Hunyadiak, Dobók és Rákoczyak messzetűnt idejére, hanem azon korra, mely kormányzóink s vezéreink neveit a csillagok közzé szötte. Hova lettek a hű Jellasics, a városromboló Windisgrätz bérenhadai? hová Welden és Wohlgenuth olasz vértől párolgó babérjai? hová az osztrák császárok százados ha- talma — szétporlódtak a magyar nemzet elszántságának szikláján. Az új ellenség nem gyakoroltabb, nem bátrabb annál, kit hadaink letiportak, a seregek, melyek ellenünk küldetnek nem számosabbak, mint szabadságunk lelkes védői; vezéreik hire elhalványul azon nevek fényénél, melyeket győzelmek lapjai halhatatlanítanak; a félelem, melyet vadságságuk költ, gyengébb azon gyűlöletnél, melyet Európa minden ajku, minden vallású népei a sza- badság gyilkosai iránt éreznek.

Kicsiny, de bátor volt a had, mely Athén népét se- gité Marathon napján; bátrabb a haza spártai ifjúsága, mely a szabadság mellett vérzik és győz! S a szolga se- regek körül és mögöttük fenyegetve lebeg a szaggatott Lengyelhon szelleme, mely buszut líhög és álland Varsó, Krakó és Lemberg hohérai! Philippinél találkozni fog- nak. Boszulni tudta és tudni fogja.

Kicsiny volt a ifjak serege, mely szabadságunk ifju csemetéjét vérvél öntözté; ez most a viharok közben erős árbócezá nőtt, melyen a győzelem és dicsőség lobogója leng; az pedig oly erős haddá, mely hajonkat minden vészek dacára a béke s boldogság csapatájához viendi. Azert ne ijesszenek a tornyosuló fellegek.

A mely nép szabadságáért halni kész, az élni fog. Jöjjenek a barbárok, elvadjuk! Budapest, június 27-én, 1849.

* * *
A második kiáltvány egy hónappal későbből kel- tezve már tegyverre szólítja a népet. Ez így hangzik:

Főn a muszka fegyverre, hadd vesszen el!

Jön a muszka, jön a világ legnagyobb zarnokának féktelen népe, a magyar nép földére.

Rablás, pusztítás, vérlázító erőszak első lépésének nyomai.

Jön az Isten legáldotta földjén, mely boldogság- nak teremtett, hogy hasonlónvá tegye saját országa si- vatagjaihoz

Isten kertje az ország előtte, megette pusztaság, melyből az élet eltűnt.

Jön aratni, hol a magyar nép vetett; szüretelni, hol a magyar nép szőlőtökét ültetett s ápolgatott.

Jön rabolni, gyilkolni, nőket fertőztetni a császár parancsára.

Jön fiainkat anyjuk öléből kiragadni, hogy a zsar- nok zászlói alatt szölköik, testvéreik s hazájuk hóhérjaiként szolgáljanak.

Jön szabadságunkat megsemmisíteni, annyi vérrel, annyi győzelemmel, annyi dicsőséggel kivívott szabadsá- gunkat, hogy újra rabjai legyünk egy szépséges méreg- keverő, vértől párolgó uralkodó háznak, mely kiirtásunkat a pokolnak esküdte.

De hála Istennek, még nem tompult el a magyar

Közgazdaság.

A különböző földnemek keveréséről és alkalmazásáról.

Milyen befolyásuk van a különböző földnemeknek a növények fejlődésére? Milyen elvek szerint keverjük a földnemeket és mennyi homokot vegyünk a keverékhez?

Erre a kérdésre elméleti feleletet adni nem lehet, mert az egyik vagy másik növény számára külön szabály nem alkotható s azért megkísérlem a kérdésre gyakorlati szempontból felelni, tapasztalataim alapján.

Hogy a befolyást, melyet a különböző földnemek a növényekre gyakorolnak, meghatározhatjuk, kémikusoknak kellene lennünk, s egyrészt a földnemeket kellene elemezni, más részt pedig a növényeket vizsgálni annak megállapítására végeztet, hogy milyen alkotásból állnak.

A növények csak olyan földben fejlődnek erőteljesen és egészségesen, a melyben nagyobb, vagyis elegendő, mennyiségben meg vannak mindazok az alkotórészek, melyekre a növénynek szüksége van, hogy gyarapodhasson, vagyis hogy a növénytest felépülhessen.

Ezt a kertész és laikus nem állapíthatja meg, ez a kémikus dolga és hivatása.

A gyakorlatban két föld neve áll rendelkezésünkre: könnyű és nehéz.

Könnyű földnemek: a lap-, hanga-, trágya-, levélföld stb. nehéz az agyag, gyp stb. föld.

Ezeket a földnemeket ritkán használja a kertész magukban véve, hanem rendszeren valamely más földnemmel keveri azokat.

Itt egy példa arra hogy mily nagy különbség volt régebben a lapföld használatában. Régebben minden ujhollandit, Fuchsia, Cyclament, Primula chinensist, Deutzia stb. melyeket ma nehéz földben tenyészünk, lapföldben nevelték.

Arra nézve, hogy valamely növény sikeresen tenyészik, nem annyira a földnemek egymással való keverése van befolyással, mind inkább az, hogy valamely jól érett föld más földdel kevertessék.

Igy például a tiszta lapföldben igen jól tenyésznek az Azalea medica, Ardisia, Hydrangea, alpisi, Rhododendron, néhány papírnagy és fiatal pálmák.

Három rész lapföldről és egy rész trágyaföldről álló kertekben jól tenyésznek: Fikus, Aletris, Begonia rex, tarka levelű Dracaena, Phrynicum, Maranta.

A Kamellia, Rhododendronok, Azalea pontika számára tolykorhadakkal kevert lapföld igen alkalmas.

Két rész trágyaföld, egy rész lapföld keverve egymással a Primula-chinensis, öregebb ujhollandi növények, Amuba, Azalia stb. számára való.

Trágyaföld kevés homokkal keverve Cinerariák, Calta, Pelargonium, Veronika, Caezalaria és a legtöbb szőnyegágyi növény számára való.

Levélföld nem minden kertésznek áll rendelkezésére, de könnyen nélkülözhető is, mert nem feltétlenül szükséges.

A kinek azonban ilyen földje van, az Calceolariákat, Fuxiát és különböző alpisi növényeket tenyészíthet benne.

A nehéz földnemeket egyformán használják.

Jó meleg ágyi földdel keverve bármely nehéz föld, Nerium, naranes, Erythrina, Dianthus, Evonymus, Viburnum, Laurus, cserepes rózsák és hajtott cserjék tenyésztésére alkalmasak.

A mi végül a homokot illeti, az olyan alkotórész, melyet az öregebb kertészek nem szívesen nélkülöznek; legmagassabb nehéz, köztül talaj porhanyítására s a friss melegágyi földel való keverése, hogy a vizet könnyebben átértesse.

Lápfolde azonban nem kellene keverni, különösen abban nem, a melyben Camillákat, Azaleákat és Rhododendronokat nevelünk. A lápfolde porhanyosabb tételére

egy kis kvarehomok tartalmu hangaföld sokkal célszerűbb a közönséges homoknál.

* Sikeres szamocatermesztés. Az a meglepő eredmény, írja Folschnek a Praktischer Rathgeberben, melyet szamócaimmal eddig elértem s a melyen mindenki, a ki szamócaimat érés idején látta, csodálkozásra késztetett, arra indít, hogy természetesi eljárásomat másokkal is megismertessem. A főgondot mindenekelőtt az ágyak beültetésére alkalmas tövek nevelésére fordítom. E célból már július közepén felszedem az olyan tövek új hajtásait, a melyeken sok szamóca termett, az ndakat közvetlenül a növénynek elvágom, a gyökereket kissé megkurtítom s komposztfölddel jól kevert ágyakra ültetem egymástól minden irányban 10 cm-re. Az ágyakat folyton nedvesen tartom, nagy forróságban naponkint háromszor megöntözöm. Néhány, rendszeren 3—4 hét múlva növényeim itt jól megerősödnek, erős egészséges gyökereket fejlesztenek úgy, hogy állandó helyükre ültethetem őket. Szamócaimat rendszeren augusztus közepétől szeptember végéig szoktam ültetni, ezt tartom legalkalmasabb időnek erre. Ha ebben az időben nem ültetek, úgy inkább tavaszig várok vele. Talsajom homokos agyagtalaj, melyben előbb burgonya és répa termett, mely célból istállóit trágyával trágyázták; a szamóca számára azonban még sohasem használtam friss trágyát, hanem mindig csak korhadat a melegágyakból. A földet jó ásónyomnyira felásom, elegyengetem és négy láb hosszú ágyakra osztom, az ágyak közt egy láb széles utakat hagyok. A sorokban egymástól 30 cm-re ültetem az egyes növényeket 3—3 növényt egy háromszög alakban. Minden ágyon 3 sor van, egy az ágy közepén, kettő pedig 15 cm-re a szélitől. Száraz időben ezeket az ágyakat is jól megöntözöm, a mint pedig növényeim erős növekedésnek indultak, trágyalével kezdem őket öntözni s azt hiszem, hogy a sikert főképp ennek tulajdoníthatom. A trágyalét így csinálom, galambganajt, marhavért, kormot és marhaganajt félig elásott hordóba hányok össze, úgy hogy a hordókat kétharmadrészig megtöltsék, ezután szinig vizet öntök rá s két hétig állni hagyom, de mindennap egyszer megkevezem. Az érett trágyalét használat előtt még kétszer annyi vízzel felhígítom s szamócaágyaimat 10—14 napig közömben öntözöm meg vele. Ezt november közepéig folytatom. Tavasszal március vége felé a trágyázást újra megkezdem s csak akkor hagyok fel vele, midőn a szamóca már pirosodni kezd. Az ágyakat természetesen szorgalmasan gyomlálom és a szükséghez képest porhanyítom s nagyon száraz időben még vízzel is öntözöm. Valóban meglepő, hogy mily dusan és buján fejlődnek növényeim e kezelés következtében, s még öt éves ágyakon is tömredék nagy szamóca terem, a mely mind igenszépén kifejlődik. A mint a szamóca fejlődni kezd, az ágyak szélére egymástól másfél méterre 30—40 centiméter hosszú pálcára erősfonalat kötök, mely a másik végénél fogva kocsányok alatt a következő pálcára kötök gyengén kifeszítve: hogy a kocsányokat feltartsa s a szamóca a rothadástól megóvja. A többi bogó alá timárcsert hintek. A gyümölcs beszedése után az indákat és az elhalt leveleket mind el távolítom az ágyakról, a földet fel kapálom s a trágyázást újra kezdem, úgy a hogy fentem leírtam. Végül megjegyzem, hogy szamóca-ágyaimat télre még sohasem takartam le s még sem volt veszteségem.

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY.

TÖRÖK BERTALAN

Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

Egész selyem nyomott Foulards 1 frt 20 krtól 4 frt 65 krtig méterenkint (ca. 450 különböző színben) külp öltöny és darabzámra bér és vámentesen a házhoz, a HENNEBERG G. féle cs. és kir. udvari szállító selyem gyári raktára ZÜRICHBEN. Mintákkal szívesen szolgál. Levelekre 10 kr. bélyeg.

2651—891. tkvi.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság által Groszman és Raschenbaithlen bpesti gépgyáros cégnek Friuk Laurián és neje benedeki lakosok elleni végrehajtási ügyében végrehajtató kérelmére a végrehajtási árverés 40 frt tökekövetelés ennek 1887. évi december 31-ik napjától járó 6%-os kamatai 18 frt 31 kr perbeli 6 frt 72 kr. végrehajtási már megállapított, valamint a jelenlegi 7 frt 50 kr és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett végrehajtást szenvedő Seusa: Máriának a benedeki I. rsz. 531. sz. telekkönyvben A71 rsz. a ingatlanaira 748 frt megállapított kiáltási árban elrendeltetik.

Az árverés 1891-ik évi szeptember hó 30-dik napján d. e. 10 órakor Benedek község házálnál fog megtartatni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becserának 10%-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételért az árverés jogerőre válta után 3 egyenlő részletben 30, 60 90 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számítandó 6%-os kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál, mint bírói letéti pénztárnál letétetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámítatni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. bírói hatóság mint telekkönyvi hatóságnál és Benedek község előjáróságánál tekinthetők meg.

A kir. járásbíró, mint tkönyvi hatóság. Nagyenyed, 1891. május hó 30.

Vincenzti, kir. aljárásbíró.

huszár kardja, a magyar honvéd szuronya, mely győzelemről-győzelemre biztatva, Ausztria legrettenetesebb hadát semmivé tette; még nem hült el a magyar néplángoló lelkesedése, mely annyi nyilt és lázas ellenséget legyőzött, annyi hőhért és áruolt letiport.

Hadd jöjjön a muszka és hadd lelje ő is sirját e zsarnok vesztőföldön.

Az új ellenség nem félelmesebb annál, melyet ifjú hadaink porrá zúztak, mely hazánkat most környezi nem félelmesebb annál, mely a múlt évben a mélyen alvó népet meglepte.

Hadd jöjjön a muszka, hadd jöjjön, népeink várják.

A kir. zsarnokság, miután fegyverei árulás, szenteskedés, hitszegés eltompultak, ajukat keres a vadságban, embertelenségben és vérben. Kiirtani akar minden műveltséget, lelkesedést, tudományt és érelyt, hogy esendően elyadult, baromi szolgálkon uralkodhassék. Szövetkezett a vad muszákkal, miként szövetkezett a vad ráccokkal, szerbekkel és oláhokkal a magyar nemzet kiirtására. Küzdenünk kell nemcsak jogaink és szabadságunkért, hanem létünk és életünkért.

S nemcsak magunkért, hanem a népekért is küzdünk. Ott van a lengyel, ki velünk vért és győzsgyőzelminktől legyilkolt bona feltámadását várja; ott az olasz, ki velünk együtt legnemesebb vért ontja a szabadságért; ott a német, ki velünk küzd és bosszút áll Bécsnek hóhérjain.

Nagyszerű e harc, mert az egyesült népek harca a világnak egyesült zsarnoksága ellen.

Magyar nép! mutasd meg a világnak, hogy méltó vagy ilyen harc élni állani, hogy méltó vagy a világ szabadságát kivívni.

Magyar nép! kelj fel egész törhetlen erőddel s ellenséged veszi fog.

Magyar nép mutasd meg az ellenségnek, hogy méltó vagy hadaidhoz, melyek Szolnokon, Sarlón, Budán s Erdély szent földjén győztek — s ő veszni fog.

Magyar nép! segítsd, előzd meg hadainkat az ellenség keresésében s üldözésében — s ő vessni fog.

Magyar nép mutasd meg az ellenségnek, hogy neked nem kell páncél, nem kell kard, hogy melled, karral véded a hazát — s ő veszni fog.

Magyar nép, mutasd meg az ellenségnek, hogy a magyareMBER kezében a kasza, a csép, a dorong többet ér a gyáva bérszoldos puskájánál s ágyujánál — s ő veszni fog.

Magyar nép! mutasd meg az ellenségnek, hogy miként véredet, úgy vagyondot sem kiméled a hazáért; hogy házat, csürödöt inkább a lángoknak adod át, mintsem neki; lovadat, marhadat inkább elhajtod, rointsem használatára engedjed — s ő veszni fog.

Magyar nép! mutasd meg az ellenségnek, hogy te vagy a honnak fia, hogy neked minden bokor, minden halom tánc, mely megett halál vár reája; az erdő, a bérc erősség, melyből soha ki nem ver; minden nyom ut, melyen titokban hirt viszesz a tiednek minden mozgásáról, hogy ő itt idegegen, hogy nincs utja sem hidja, sem töltése, melyetéllel el nem ronthatsz; hogy nincs nyugta sem éjjel sem nappal — s ő veszni fog.

Magyar nép! mutasd meg az ellenségnek, hogy ellensége vagy, hogy irányában nincs törvény, nincs igazság, nincs irgalom; hogy minden kém halálát lesi, hogy minden gondolatod vesztén jár, hogy szived minden lüktetése átok a zsarnokokra s szolgálkra — s győzni fog.

Magyar nép! mutasd meg a világnak, hogy méltó vagy a szabadságért elvérzett fiaidhoz — s győzni fogsz.

A pokol ellened, vedd az Isten — győzni fogsz. Hadd jöjjön a muszka, jöjjön és vesszen!

Budapest, július 26-án 1849.

Melyik lapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

18—34

„EGYETÉRTÉS”

a mely az új évvel immár 25-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó közönség lapja Hiteles forrásokból származó értesüléseink gyorsasága, alaposága, rovataink változatossága, kitűnősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az „EGYETÉRTÉS”-t népszerűvé. Az országgyűlési tárgyalásokról a legérthetőbb s e mellett tárgyilagos hír tudósítást egyedül az „EGYETÉRTÉS” közöl. Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar kereskedő s tőzsdei tudósításainak bőségével s alaposágával ma már nem versenyezhet más lap. A kereskedő s iparos s a mezőgazda megtalálja mindazt az „EGYETÉRTÉS”-ben, a mire szüksége van. Változatosan szerkesztett tárcájában, annyi regény olvasmányt ad mint egy lap sem. Két, három regényt közöl egyszerre, úgy, hogy egy év alatt 30-40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket jó magyarságu fordításban kapnak az „Egyetértés” olvasói. A ki olvasni valót keres és a világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni, fizessen elő az „EGYETÉRTÉS”-re, melynek előfizetési ára egy órá 1 frt 80 kr., negyedévre 5 frt s egy évre 20 frt. Az előfizetési pénzek az „EGYETÉRTÉS” kiadóhivatalába küldendők. Mutatványszámot a kiadóhivatal kívánatra egy hétig ingyen és bérmentve küld.

Nyomatott Wokál Jánosnál Nagyenyeden 1891.